

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 7
2023

**Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет**

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 7

Рівне, 2023

8. Фенцик О. М. Комунікативна культура педагога: сутність та шляхи її формування у процесі професійної підготовки. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*. 2019. № 2 (10). С. 191-194.

УДК 159.91:88.2

ПСИХОКОРЕКЦІЯ НЕЙРОФІЗІОЛОГІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Бугайчук Ірина, здобувачка ОС «магістр»

спеціальності 053 «Психологія», 1 курс, РДГУ

Науковий керівник: Ставицька О. Г., кандидат психологічних наук, доцент

Постановка проблеми. Людський мозок – це найскладніший механізм у нашому Всесвіті. Дуже часто його порівнюють з устроєм Всесвіту, проте наразі саме Всесвіт нам легше піддається дослідженням – ми знаємо про чорні діри чи про темну матерію, а ось пізнання мозку для нас виглядає складнішим завданням. Проте це дуже важлива місія, адже людський мозок – це наш персональний комп'ютер, який керує нашим організмом, а також усіма його процесами. Ба більше, мозок – це наша особистість, і наша душа, без сумніву, теж міститься у нашому мозку, який, відповідно, є і нашою свідомістю [3].

Нервова система людини є тим фізіологічним фундаментом, на базі якого протікають всі психічні процеси. Вона об'єднує клітини тіла в єдину структурно - функціональну систему, регулює функції різних органів і тканин, керує моторними процесами, забезпечує перебіг сенсорної інтеграції. Завдяки такому неврологічному процесу як сенсорна інтеграція ми можемо опрацювати та структурувати інформацію, яка надходить до мозку із зовнішнього середовища та нашого тіла за допомогою відчуттів. Лише за таких умов ми почуватимемо себе комфортно, в безпеці та спроможні адекватно реагувати на життєві ситуації та вимоги оточуючого середовища.

За останні роки зростає кількість дітей у яких спостерігаються такі проблеми: імпульсивність, дратівливість, конфліктність, дитина швидко втомлюється, погано засинає, погано запам'ятовує, погано узагальнює, має затримку у формуванні дрібної моторики, труднощі в емоційно-вольовій сфері, труднощі формування мовних процесів, труднощі письма, читання.

Мета дослідження - визначити ефективність впливу на нейрофізіологічні зв'язки у дітей з особливими освітніми потребами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Лев Семенович Виготський виявив певну закономірність розвитку нервової системи та її функцій:

1) перехід функцій вверх - функції, які на початкових стадіях розвитку виконуються нижчими відділами мозку, в процесі розвитку переходять до вищих;

2) втрата нижчими центрами, які раніше виконували цю функцію, своєї самостійності при переході функцій вверх і входження їх як підвладної інстанції в діяльність вищих центрів. Тобто вищі центри не замінили нижчі, а стали здійснювати ту саму функцію через нижчі, регулюючи, направляючи та збагачуючи таку роботу. Завдяки цьому сама функція підіймається на вищий щабель свого розвитку; мозкова організація вищої психічної діяльності людини;

3) емансипація нервових центрів - якщо в дитячому віці уражений центр «В», то більше страждатиме вищий за нього центр «С», ніж підвладний йому нижчий «А». В разі ураження в дорослого центру «В», більше страждатиме нижчий «А», ніж вищий «С»[1].

Наша програма формувалася також спираючись на наукові роботи вченого Лурія Олександра Романовича, засновника напряму нейропсихології. Вагомим є внесок Лурія О.Р. в генетичну, вікову психологію. У цій галузі досліджень він використовував метод близнят для з'ясування генетичних та зовнішніх факторів розвитку. На перетині медицини, фізіології та психології проводились дослідження афазії та порушень мови у хворих з локальними ураженнями головного мозку. З часом ці дослідження постали фундаментом для

нейропсихології. В галузі дефектології розвивав об'єктивні методи дослідження аномальних дітей. Результати комплексного клініко-фізіологічного вивчення дітей із різними формами розумової відсталості послужили основою їх класифікації, що має важливе значення для педагогічної та медичної практики. В цілому Лурія О. Р. сприяв розвитку всіх галузей та напрямків психології, в тому числі методології та теорії науки. Ним були розроблені методи діагностики порушень та поновлення вищих психічних функцій на основі вивчення та корегування нейронних структур мозку. В теперішній час його методики досить ефективні під час діагностики та психокорекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами [2]. Тому для подолання у таких дітей порушень та попередження розвитку патологічних станів необхідно звернути увагу на психічне здоров'я за допомогою проведення комплексної діагностики та психокорекційної роботи. Складовими елементів такої роботи є нейрокорекція та сенсорна інтеграція.

Для визначення ефективності впливу на нейрофізіологічні зв'язки у дітей з особливими освітніми потребами було проведено дослідження особливостей нейропсихологічної корекції дітей, в ході якої розроблено нами програму психологічної корекції нейрофізіологічних зв'язків у дітей з особливими освітніми потребами. Вибірку склали діти з особливими освітніми потребами, 10 осіб, дошкільного віку. Проведено було 10 занять з нейропсихологічної корекції, одне з яких діагностичне. Тривалість занять складала 30 хвилин.

В ході проведеного дослідження ми отримали дані, щодо особливостей нейропсихологічної корекції дітей, які сприятимуть ефективності роботи психолога, із дітьми з особливими освітніми потребами.

Психокорекція, що застосовувалася, сприяла створенню ще більшої кількості мозкових взаємозв'язків, підвищуючи рівень розвитку та працездатності дітей з особливими освітніми потребами. Діти із сильним типом нервових процесів та зі середньою силою нервових процесів показували високі результати у створенні взаємозв'язків. У дітей зі слабкою силою нервових процесів відмічено повільний вплив психокорекції, що свідчило про напругу нейрофізіологічних процесів під час виконання завдань, але в процесі корекції відзначено позитивний ефект, що свідчить про позитивний вплив психокорекції на нейрофізіологічні зв'язки у дітей з особливими освітніми потребами при регулярній взаємодії. Для того, щоб корекція принесла результати, всі вправи повинні виконуватися ретельно, у певній послідовності та обов'язково під наглядом дорослого. Тільки тоді вони стають базою для активації вищих психічних функцій - емоцій, сприйняття, уваги, пам'яті, мислення, процесів саморегуляції. Через управління своїм тілом і керування рухами дитина отримує можливість подолати неадаптивні особливості свого розвитку.

Висновок. Отже, при правильному виборі інструментів впливу на особистість дитини психолог може досягти значних результатів у покращенні провідності нейров'язків у дітей з особливими освітніми потребами. В свою чергу комплексний підхід до розробки нейрокорекційної програми може збільшити вплив та резистентність особистості.

Список використаних джерел

1. Виготський Л. С. Культурно – історична теорія. *Психологічний журнал*. 1984. URL : <http://surl.li/fnc1q> (рос. мовою).
2. Лурія О. Р. Основи нейропсихології. Москва: Видавничий центр «Академія», 2013. 384 с.
3. Напреєнко О. К., Напреєнко Н. Ю. Нейропсихологія. *Енциклопедія Сучасної України* / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. URL: <https://esu.com.ua/article-72977>

УДК 159.942:159.923

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТРЕСУ У ЛЮДИНИ**Гавін Богдана, здобувачка ОС «магістр»**

спеціальності 053 «Психологія», 1 курс, РДГУ

Науковий керівник: Яцюк Н.О., кандидат психологічних наук, доцент

Постановка проблеми. Широкомасштабна війна, яку розпочала росія проти України триває вже понад рік. Масовані ракетні атаки, часті сирени, врата близьких та рідних людей розлучення родин ось невеликий перелік щоденних викликів, які постають перед українським народом через агресію сусідньої держави. Як наслідок у людей виникає нервово напруження, сильна знервованість, постійна тривожність, стрес.

Тому проблема стресу є нагальним питанням сьогодення, оскільки переважна більшість сучасного українського суспільства знаходиться під його впливом, посиленого психічного навантаження.

Проблема стресу традиційно викликає цікавість у теоретиків та практиків. Суттєвий науковий досвід вивчення проблеми стресу накопичений зарубіжними авторами (Р. Йеркс, Дж. Додсон, У. Кеннон, Т. Кокс, К. Маккей, Р. Лазарус, Р. В. Maimo, D. Mechanik, Г. Сельє). У вітчизняній психології проблематикою стресу та стресостійкості займалися М. Білова, Г. Дубчак, В. Корольчук, Т. Циганчук, та інші. Проте, незважаючи на значну кількість робіт, які розкривають психологічні проблеми стресу та стресостійкості особистості, ще залишається чимало питань щодо розуміння специфічних особливостей стресу та стресостійкості.

Мета дослідження – проаналізувати особливості прояву психологічного стресу у людини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз наукових джерел свідчить, що вчені все частіше почали цікавитися особливостями прояву стресових переживань на психологічному рівні. Вони здійснюють аналіз характерних перебудов в мотиваційній структурі діяльності, ролі емоційних регулювальників поведінки, стійкості різних когнітивних функцій, що забезпечують ефективність переробки інформації, індивідуальних прийомів компенсації і подолання труднощів.

З огляду на вище зазначене, доречно звернутися до визначення дефініції «стрес» і який він буває.

Термін стрес, незважаючи на його тривале застосування у науці, не має до цього часу у психологічній літературі однозначного тлумачення. Витоки сучасного наукового розуміння проблеми стресу знаходимо у роботах С. К'єркегора та З. Фрейда, які ввели у науковий обіг поняття тривоги та стресу, а також у роботах В. Вундта та У. Джемса, які розкрили значення чинника напруження – розслаблення у психічному житті людини. Одна з перших робіт з фізіології, які присвячені стресу, була написана Г. Сельє.

Отже, стрес – позначення великого кола станів, що виникають у відповідь на різноманітні подразники – стресори. Іншими словами, стрес – це реакція організму на роздратування, де подразником є ситуація [2].

Вчені (С. Копіна, В. Мурза, Є. Суслова, Т. Циганчук, Г. Юрченко та ін.) визначають різні види стесу, в залежності від причини виникнення стресової ситуації та її впливу на організм людини. Таким чином вони поділять його на системний (фізіологічний) та частковий (психологічний). Останній поділяється на два види: інформаційний та емоційний.

Інформаційний стрес виникає у ситуаціях суттєвих інформаційних перевантажень, коли людина не справляється з переробкою інформації, не встигає приймати правильні рішення у відповідному темпі. Емоційний стрес виникає у ситуаціях загрози, образи, небезпеки та супроводжується високим емоційним збудженням та відповідними почуттями.

Основоположником вчення про стрес був Г. Сельє. Згідно його вчення стрес – це неспецифічна реакція організму на підвищену вимогу до нього [2]. У моделі фізіологічного стресу Г. Сельє визначив та описав його як неспецифічну генералізовану реакцію організму у

ЗМІСТ

Артемук О. Вплив стресу на самопочуття людини та її життєдіяльність	3
Баранович І. Вікові особливості прояву страхів у дітей молодшого шкільного віку...	5
Басалига Т. Посттравматичний стресовий розлад у учасників збройних конфліктів...	7
Болюх Н. Вплив емоцій на психічне здоров'я особистості.....	10
Боровець А. Проблема розвитку особистості в молодшому шкільному віці.....	13
Боса-Мірявець М. Психологічна готовність майбутніх педагогів до професійної діяльності.....	16
Босий-Мірявець В. Комунікативна культура педагога: психологічний вимір.....	20
Бугайчук І. Психокорекція нейрофізіологічних зв'язків у дітей з особливими освітніми потребами.....	23
Гавін Б. Особливості прояву психологічного стресу у людини.....	25
Гонтаренко В. Механізми психологічного захисту дітей.....	28
Гончарук А. Психологічні особливості спілкування у підлітковому віці.....	30
Горбатюк О. Методичні аспекти профілактики девіантної поведінки підлітків	33
Гудовсек С., Павелків Р. Сутність поняття «безпека життєдіяльності» з точки зору психологічної науки.....	34
Дем'янюк В. Психологічний зміст емпатії в контексті морального розвитку молодшого школяра.....	37
Дивульська К., Юрчук О. Особливості роботи психолога у школі в умовах воєнного стану.....	40
Єфімова М. Психологічні особливості дітей вимушених переселенців.....	42
Загородський Д. Психологічні чинники прояву любові у подружніх парах.....	44
Каверіна Б. Особливості конфліктної поведінки у підлітковому віці.....	47
Климчук І. Психологічні особливості емоційної стійкості студентів у період кризи...	52
Ковальчук О., Аладько Т., Ковальчук С. Соціально-психологічні причини поширення алкоголізму в середовищі підлітків.....	55
Ковальчук О., Назарець Л. Особливості дистанційного навчання в системі вищої освіти: недоліки та переваги.....	58
Коренко Д. Психологічні особливості поведінки обдарованих дітей.....	62
Корчака Ф., Корчакова Н. Вплив військової агресії на розвиток національної ідентичності української молоді	65
Котляр О. Психологічні особливості переживання самотності в юнацькому віці.....	66
Кривко М. Вплив сучасної іграшки на психічний розвиток дитини дошкільного віку.	68
Кулакова О. Використання інтерактивних платформ у навчанні іншомовної лексики	72
Курята Н. Вплив війни на життєстійкість українського студентства.....	75
Лаврук Л. Психологічні особливості міжкультурної адаптації переселенців у чужій країні.....	77
Мартюченко К. Креативність як фактор успішної самореалізації особистості.....	80
Мисько Є. Шкільна тривожність підлітків як соціально-психологічна проблема.....	83
Мотруніч І., Юрчук О. Використання інноваційних технологій у процесі фізичного виховання дошкільників.....	86
Нікішина Д. Рефлексія як фактор подолання фрустраційних ставнів у студентів.....	88
Оборська А. Дослідження впливу арт терапії у процесі психологічної корекції девіантної поведінки поранених військовослужбовців під час реабілітації.....	92

Павелків В. Сучасні реалії та їх вплив на розвиток агресивної та деструктивної поведінки молоді.....	93
Парчук Т. Психологічна готовність молоді до сімейного життя.....	96
Подлящук О. Психологічні особливості прояву емоційного вигорання у педагогів....	97
Приступлюк С. Психокорекція агресивної поведінки підлітків засобами арттерапії...	101
Пшенична Л. Феномен харизми та його вплив на міжособистісну взаємодію.....	103
Ряба Л. Фактори формування самооцінки в підлітковому віці.....	106
Сабат Є. Особливості феномена прокрастинації у студентському середовищі.....	108
Семенюк В. Психологічний супровід дітей раннього віку із загальною затримкою мовленнєвого розвитку.....	111
Сизов С. Теоретичний аналіз психологічної реабілітації осіб з алкогольною залежністю.....	112
Стащук А. Особливості використання арт терапії в роботі з молодшими школярами..	113
Тарасюк Л. Музика як чинник впливу на психічний стан особистості.....	116
Тимчак С. Інформаційна гігієна під час війни.....	118
Ткачук О. Соціально-психологічні аспекти сугестивності як фактору узалежнених форм поведінки в юнацькому віці.....	120
Українець В. Віра дітей у Збройні Сили України.....	123
Федорович Р., Опанасюк І. Методи арттерапії як засіб корекції сімейних відносин.....	125
Холод Ю. Формування національної гідності дітей дошкільного віку як проблема дошкільної освіти.....	127
Хома О. Soft skills як феномен професійної компетентності сучасного психолога.....	129
Чорноус Я. Психологічні особливості прояву ейджизму в студентській молоді: теоретичний аспект.....	131
Шевчук В. Соціально-психологічні аспекти дитячо-батьківських взаємин у сім'ях, що перебувають у складних життєвих обставинах.....	134
Шепель Т. Проблема емоційного вигорання лікарів.....	137
Шишка А., Юрчук О. Адаптивне фізичне виховання як засіб корекції психомоторних порушень у дошкільників із заїкуватістю.....	139
Яковець О. Особливості процесу соціальної адаптації дітей з аутизмом.....	142
Якубовська М. Психологічні особливості формування емоційної стійкості майбутніх психологів в стресогенних умовах.....	145
Яремчук Ю. Статистичні особливості виникнення захворюваності на ПТСР у військовослужбовців.....	149
Ярмошевич В. Експериментальне дослідження використання методу казкотерапії у роботі з дітьми в умовах війни.....	150